OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Laatija: toimialajohtaja Jari Saarela
Hyväksyjä: ylijohtaja Jussi Kivinen

Eduskunta /
Lakivaliokunta

Viite: Ennakkolausuntopyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta 9.10.2023 liittyen HE 41/2023 vp talousarvioesitykseen ja VNS 1/2023 vp julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024-2027.

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN MÄÄRÄRAHATILANNE

Oikeusrekisterikeskus (ORK) elää voimakkaan kehityksen aikaa. Viime vuosina virasto on panostanut palveluidensa kehitykseen, erityisesti hallinnonalan asiakkaillensa ICT-palvelukeskus -roolissa. Viraston vastuulla olevien palveluiden määrä on kasvanut ja monipuolistunut. Hallinnonalan eri sektoreiden patoutunutta ICT-kehitystarvetta on alettu purkamaan määrätietoisesti mm. perustamalla oma Ratkaisusuunnittelu -palvelu projektitoiminnan esivaiheeksi. Oikeusministeriön hallinnonalan yhteisten palveluiden rahoitusta on lisätty ja keskitetty Oikeusrekisterikeskuksen hallinnoitavaksi tarkoituksena edistää hallinnonalan tuottavuutta ja tehostaa mm. Valtori-palveluiden taloudellisuutta niiden ohjausta lisäämällä. Myös viranomaistoiminnan palvelut ja tehtävät ovat laajentuneet ja edelleen laajentumassa kasvaneen rekisteritietojen luovuttamisen ja EU-tiedonvaihdon myötä. Edellä mainitut tehtävät (mm. eCRIS-TCN ja IO -hankkeet[1]) edellyttävät laajennuksia nykyisiin tietojärjestelmiin ja vaativat siten erillisrahoituksen, jota ollaan myös saamassa. Lisäksi täytäntöönpanotoiminnan ala laajenee mm. uusien seuraamusmaksujen myötä. Oikeusrekisterikeskus vastaa myös eri vaalien teknisestä toteuttamisesta kehittämällä ja ylläpitämällä valtakunnallista vaalitietojärjestelmää sekä tarjoamalla siihen liittyvää vaalineuvontapalvelua.

Palveluiden ja vastuun laajentumisen myötä myös henkilöstön määrä on ollut kasvusuunnassa. Kasvu kohdistuu pääosin ICT-palvelutoimintaan, joka on nettobudjetoitu eli hallinnonalan sektorit (tilaajat) maksavat tehdyn henkilötyön palvelusopimusten ja toteutuneiden työkirjausten mukaisesti. Viranomaispuolelle virasto on saamassa Oikeudenhoidon selonteon myötä esittämäänsä lisärahoitusta (0,4 Me), jolla pystytään hankkimaan mm. juridista osaamista kasvaviin toiminnan tarpeisiin. Jo aiemmin ORK:lle on päätetty myöntää hakemansa määräaikainen nelivuotinen lisärahoitus (0,25 Me) digitaalisten palveluidensa kehittämiseen, millä on tarkoitus ensisijaisesti parantaa ja laajentaa kansalaisille tarjottavia palveluita.

[1] eCRIS-TCN: Biometriset tiedot rikosrekisterijärjestelmien väliseen tiedonvaihtoon myös ns. kolmansien maiden kansalaisten osalta; Interoperability-hanke: Unionin laajojen tietojärjestelmien (mm. rikosrekisteri) yhteentoimivuuteen liittyvän lainsäädäntökokonaisuuden toimeenpanoa Suomessa koskeva hanke, jota SM koordinoi.

OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Laatija: toimialajohtaja Jari Saarela
Hyväksyjä: ylijohtaja Jussi Kivinen

Oikeusrekisterikeskuksen talous ja sen kestävyys edellyttää edelleen tarkkaa taloudenpitoa.

Viraston säästösuunnitelma on edelleen voimassa. Toimitilasäästöt (n. 40% vähennys tilaneliöihin) on toteutettu. Suunnitelman mukaan tietty määrä virkoja, jotka jäävät eläköitymisten seurauksena vapaiksi, jätetään täyttämättä. Avoimeksi tulevien virkojen täyttämismahdollisuus ja kohdentaminen harkitaan tapauskohtaisesti liittyen säästöohjelman tavoitteisiin.

Huomattavin virastotalouteen vaikuttava asia on uuden täytäntöönpanojärjestelmän rakentaminen eli TAPSA-hanke ja sen onnistuminen. Täytäntöönpanojärjestelmän avulla valtiolle peritään ja tuloutetaan sakkotuloja n. 100 – 130 Me. euroa vuosittain. Tietojärjestelmähanke on osa sakkotäytäntöönpanon kokonaisuudistusta. TAPSA-hankkeen tarkoitus on paitsi korvata elinkaarensa päässä oleva järjestelmä myös tehostaa viranomaistoimintaa ja sen palveluita sekä tuoda säästöjä mm. alentuneina ylläpitokuluina. Hankkeen aloitus on viivästynyt hankintavaiheeseen kuuluvan kilpailuttamisen venymisen vuoksi. Kilpailullinen hankintamenettely ei tuottanut hyväksyttävää tarjousta ja nyt kilpailutusta ollaan käynnistämässä uudelleen uusituilla kriteereillä. Hankkeelle on saatu VM:ltä tuottavuusmäärärahaa (4,838 Me), mutta mahdollisten tarjoaja-toimittajien kanssa käytyjen keskustelujen (kilpailullinen hankintamenettely) ja tehtyjen uusien kustannuslaskelmien perusteella näyttäisi siltä, että hanke tarvitsee käynnistyäkseen merkittävää lisärahoitusta. Asia on vielä valmisteluvaiheessa ja neuvottelut tulosohjaajan (oikeusministeriö) kanssa kesken.

ORK on oma kirjanpitoyksikkönsä ja sen kehyskauden kestävyystarkastelua varten muodostetun viimeisimmän ennusteen mukaan viraston siirtyvä määräraha vähenee alle tavoitteena pidetyn 8%:n kehyskauden loppupuolella. Virastotalouden vakauttamiseksi ORK tarvitsee TAPSA-hankkeen lisärahoituksen ja sen myötä mahdollistuvat kustannussäästöt, jotta laskeva kehitys saadaan käännettyä. Toinen vaihtoehto on riittävä tasokorotus vuotuiseen määrärahaan, jotta nykyiset palvelut niin kansalaisille kuin toisille viranomaisille voidaan jatkossakin tuottaa ja taata.

Taustaa

Oikeusrekisterikeskus on noin 220 hengen virasto, joka toimii omana kirjanpitoyksikkönä oikeusministeriön alaisuudessa. Virasto jakautuu toiminnallisesti oikeushallinnonalaa palvelevaan Järjestelmäpalvelut -toimialaan (ICT-palvelukeskus) ja kansalaisia ja muita viranomaisia palvelevaan Tietopalvelut -toimialaan. Tietopalvelut mm. täytäntöönpanee sakot ja saamiset sekä toimii yhtenä hallinnonalan keskeisten rekisterien rekisterinpitäjänä. Virasto toimii myös hallinnonalan IT-hankintayksikkönä.

ORK:lle osoitetut erilaiset lausuntopyynnöt liittyen mm. lainsäädäntömuutosasioihin ja niiden vaikutuksiin viraston kansalais- ja viranomaispalveluihin ovat huomattavasti lisääntyneet. Muutosten aiheuttamat kustannusvaikutukset pyritään saamaan näkyville mm. hallituksen esitysten taloudellisissa vaikutuksissa (esim. sosiaali- ja terveydenhuollon

OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Laatija: toimialajohtaja Jari Saarela
Hyväksyjä: ylijohtaja Jussi Kivinen

valvontalaki). Taloudellisten vaikutusten täysimääräinen huomioiminen on edelleen virastolle tärkeää.

Oikeusrekisterikeskus panee täytäntöön noin 90% valtiolle maksettavaksi määrätyistä rahamääräisistä seuraamuksista. Virasto on osa rikosprosessiketjua ja siten mukana myös valtioneuvoston Oikeudenhoidon selonteossa.

Viraston taloudellinen tilanne on pelkästään siirtyvän määrärahan suuruuden perusteella tarkasteltuna näyttänyt parina viime vuonna hyvältä (ylitetty 8%:n tavoite). Valtaosa siirtyvistä on kuitenkin ollut tarkoitussidonnaista rahaa osoitettuna täytäntöönpanojärjestelmän pakollisiin muutoksiin ja sen uusimiseen, mitkä tehtävinä ovat siirtyneet eteenpäin.